

статусу юридичної особи, коли певна частка технічних засобів є спільною власністю, а при потребі може залучатися наймана робоча сила, другий – використання спільно придбаних технічних засобів, найманої робочої сили, створення юридичної особи, з обов'язковою

організацією сервісного обслуговування фермерських господарств. Останній задум можна втілити лише за умов виділення і освоєння відповідних грошово-кредитних державних коштів або кредитів комерційних банків.

Список використаної літератури:

1. Белей С.І. До проблеми розвитку сільських територій / С.І. Белей. – Всеукраїнський науково-виробничий журнал : Сталій розвиток економіки : регіональна економіка . – 2010 . – С. 111-115.
2. Закон України від 19 червня 2003 р. №962- IV «Про охорону земель»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=962-15>
3. Лендел М.А., Готько Н.М. Вплив структурних змін і нових форм господарювання в АПК регіону на використання соціальних ресурсів села / М. А. Лендел, Н. М. Готько. – Вісник Прикарпатського університету : економіка. – 2008. – № 6.
4. Проект агентства США з міжнародного розвитку USAID «Агроінвест». «Модуль оцінки управління», Київ, 2012.
5. Радомський С.С. Управління земельними ресурсами. Том 6. Сталій розвиток сільських територій / С. С. Радомський, В. В. Тимошевський, А.С. Попов, М.Г.Ступень, Л.В. Ткачук, Н.Є. Стойко, А.М. Шворах. – TEMPUS IV. Донецьк : УНИТЕХ, 2012. – 416с.

В статті проаналізовані проблеми розвитку сільських територій. Розроблена методика комплексного функціонального підходу к определению напрямлений развития сільських територій на примере предгорной природно-економической зоны Закарпатской области на основе економико-математической модели.

Ключевые слова: землепользования, сільские території, направление развития, критерии.

At the article the problems of rural development are analysed. The method of complex functional approach to identifying areas of rural development on the example of the foothills of natural economic zone Zakarpatska region based on economic-mathematical model.

Keywords: land use, rural development, the direction of development, criteria.

Дата надходження до редакції: 1.08.2013

Рецензент: д.е.н., професор Месель-Веселяк В.Я.

УДК 352(1-22):336.1

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО Й СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ

Н. В. Винар, аспірант*, Тернопільський національний економічний університет

*Науковий керівник - д.е.н., доцент Монастирський Г.Л.

Визначено особливості реалізації програмно-цільового підходу в процесі забезпечення економічного й соціального розвитку сільських поселень. Обґрунтовано систему формування механізму реалізації програми-мінімуму економічного і соціального розвитку сільського поселення. Сформовано практичні рекомендації щодо розробки програмних документів на рівні сільських поселень.

Ключові слова: сільське поселення, програмно-цільовий підхід, соціальний та економічний розвиток села, місцеве самоврядування.

Постановка проблеми у загальному вигляді та їх зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Подолання несприятливих тенденцій в економічному й соціальному розвитку села, посилення та закріплення стабілізаційних динамічних проявів функціонування сільської системи можливе лише за умови наскрізного застосування програмно-цільового підходу до управління цими процесами. Це зумовлює актуальність формування методологічних засад та практичних

рекомендацій щодо імплементації функції програмування в діяльність суб'єктів сільської управлінської підсистеми, що підсилюватиметься програмованими зовнішніми впливами владних, громадських та ринкових інститутів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема програмно-цільового управління розвитком територій широко досліджена в науці. Так, методологічні засади програмування регіональних та локальних

процесів висвітлено в працях Дробенка Г.О., Бруссака Р.Л., Свірського Ю.І. [1], Мельник А.Ф. [3], Іванова В.А., Коробової А.Н. [5], Е.Войцеховського [8], Монастирського Г.Л. [9], комплексних теоретико-методичних посібниках [6, 7]. Проте, поза сферою наукового пошуку опинилося питання програмованого управління розвитком сільських поселень як первинних адміністративно-територіальних утворень, що є складними соціально-економічними системами. Такий теоретичний вакуум спричинює домінування хаотичних чинників у економічному й соціальному розвитку села, унеможлиблює визначення орієнтирів розвитку сільської системи та засоби їх досягнення на науковій основі.

Метою представлено дослідження є обґрунтування необхідності застосування програмно-цільового підходу в процесі управління економічним і соціальним розвитком сільських поселень, формування практичних рекомендацій щодо розробки програмних документів на рівні сільських поселень.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Суб'єктами програмних впливів на економічний і соціальний розвиток сільських поселень можуть бути, як суб'єкти сільської управлінської підсистеми, так і зовнішні інститути. Така всебічність програмно-цільового управління розвитком сільських поселень відповідає розумінню сільської системи як елементу регіональних систем вищого ієрархічного порядку. Як показує аналіз процесу управління розвитком сільських поселень в Україні, сільські органи місцевого самоврядування практично не застосовують важелів програмування: плани роботи сільської ради стосуються забезпечення організації її діяльності; майже не розробляються програми соціально-економічного і культурного розвитку села. Так, з 43 сільських рад Чортківського району Тернопільської області лише дві визначили наміри дій в сфері економічного й соціального розвитку сільських поселень, які, однак, не встановлюють цілі розвитку сільської системи та важелі залучення підприємницького сектору до реалізації програмних завдань. Сільські суб'єкти господарювання застосовують методи інтуїтивно-евристичного планування своєї діяльності без формування бізнес-планів та інвестиційних проектів як конкретних і обґрунтованих орієнтирів розвитку суб'єктів економічної підсистеми села. Слабкість сільських громадських і соціальних інститутів обмежує можливість використання ними програмних засобів. Відсутність активного спрямування розвитку сільської системи з боку сільського управлінського середовища не компенсується розробленням дієвих програмних документів центральними та місцевими органами державної виконавчої влади, регіональними органами

місцевого самоврядування, інститутами ринкової економіки та громадськими організаціями. Програми економічного і соціального розвитку адміністративних районів орієнтуються на забезпечення розвитку регіональних утворень без врахування особливостей і потреб конкретних поселень. До того ж, вони розробляються на галузевій основі без застосування сучасних методологічних підходів. Існуючі загальнодержавні цільові програми розвитку соціальної сфери села, підтримки малого підприємництва, індивідуального житлового будівництва, окремих сфер сільського господарства не реалізуються, внаслідок відсутності чи мізерності коштів на їх фінансування, надмірної розпорошеності програмних зусиль. Так, для виконання Державної програми підтримки виробництва продукції рослинництва та тваринництва в 2012 році планувалося виділити 22 млн. грн., проте не було передбачено джерел її фінансового забезпечення. Таким чином, комплексний розвиток сільського поселення залишається поза зоною впливу програмних регуляторів. Це зумовлює його хаотичність, невизначеність, непередбачуваність, системно-елементну асинхронність, надмірну варіативність та ситуаційно-факторну вразливість.

Відповідно до визнання органів місцевого самоврядування основним суб'єктом управлінської підсистеми села, потребує дослідження визначення шляхів імплементації та практичної реалізації функції програмування в діяльності сільської представницької влади з використанням загальних методологічних принципів реалізації програмно-цільового підходу в управлінні територіями [1, 3, 5, 6, 7, 8]. Програмування економічного і соціального розвитку сільських поселень можна розглядати з позиції трьох зрізів: стратегічного планування, індикативного планування та цільового програмування. Стратегічне планування передбачає вибір стратегії розвитку села на основі свот-аналізу конкурентних переваг сільської системи як муніципального утворення. Індикативне планування базується на визначенні пріоритетів економічного й соціального розвитку сільських поселень та механізмів їх забезпечення. Згідно Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» прикладне використання функції індикативного планування в діяльності сільських органів місцевого самоврядування повинно відбуватися через розроблення та реалізацію програм соціально-економічного і культурного розвитку села, які стосуються всіх аспектів функціонування сільської системи. Цільове програмування спирається на використання механізму побудови дерева цілей. Виявом його має бути розроблення цільових програм як комплексу заходів, спрямованих на досягнення конкретних цілей в сфері соціального, економічного, культурного чи іншого розвитку муніципального

утворення. З метою консолідації регулятивних зусиль органів представницької влади на селі нами пропонується об'єднання зазначених елементів планології в інтегровану систему, виявом якої буде формування єдиного програмного документу — програми економічного й соціального розвитку села. Це дозволить застосувати комплексний підхід до розв'язання місцевих проблем, збалансувати економічний та соціальний, у всіх його проявах, розвиток муніципального утворення з метою формування сприятливого життєвого середовища та забезпечити конкурентоздатність сільської системи на ринку. На рівні сільських поселень розроблення окремих цільових програм для певних функціональних сфер — культури, освіти, підприємництва, благоустрою поселення — не є виправданим, оскільки призводить до розпорошення управлінських впливів в умовах обмеженості економічної бази розвитку села.

В роботі органів місцевого самоврядування первинного рівня склалося уявлення, що програма економічного й соціального розвитку села повинна бути великим за обсягом документом, містити кілька десятків заходів. В умовах депресивності соціально-економічної ситуації, дефіциту фінансових, економіко-господарських ресурсів виправданим є застосування мінімалістської стратегії розвитку сільського поселення, що передбачає орієнтацію на використання місцевих ресурсів та резервів з метою виживання територіальної системи [2, С.321]. Забезпечення виживання є засобом стримування посилення несприятливих тенденцій розвитку системи, що домінують в розвитку села, для створення передумов його стабілізації. При реалізації мінімалістської стратегії економічного і соціального розвитку сільських поселень доцільним є формування програм-мінімумів. Такі програми мають визначати пріоритетні напрямки за кожною сферою соціально-економічного життя села на основі реалізації його конкурентних можливостей з врахуванням існуючої ресурсної бази та переваг потенційної інтеграції зусиль з іншими територіальними утвореннями. Це дозволить уникнути розпливчастості програмних орієнтирів, конкретизувати завдання, зменшити ступінь їх декларативності, підвищити частку програмних заходів, що виконуватимуться з використанням коштів сільського бюджету.

Програма-мінімум економічного й соціального розвитку села повинна бути систематизованим переліком заходів, підкріплених організаційними та фінансовими засобами забезпечення, що потребують виконання для досягнення поставлених цілей. Така програма має розроблятися щорічно. Згідно загальних методологічних вимог до розробки стратегічних планів та комплексних програм економічного й соціального розвитку населених пунктів [1, 3, 6,

7], врахування необхідності створення програмних передумов функціональної та територіальної інтеграції сільських територіальних громад, розуміння щорічних програмних документів як елементів реалізації стратегії розвитку, розгляду первинних територіальних спільнот як муніципальних утворень програми-мінімуми економічного і соціального розвитку села повинні містити сукупність взаємопов'язаних між собою блоків: традиційних (цільового, ресурсного, структурного, техніко-економічного обґрунтування, організаційного, стимулятивного) та новаторських (консолідації зусиль, стратегічного, спеціального економічного інструментарію муніципального менеджменту). Відсутність будь-якого з загально-методологічних елементів програми свідчить про її нежиттєздатність, декларативність та формальність. Так, відсутність ресурсного блоку не дозволяє забезпечити завчасне формування фінансово-матеріальної бази для реалізації заходів, передбачених програмою; зумовлює невизначеність джерел їх ресурсного забезпечення; відсутність координації в залученні компонентів ресурсного потенціалу села. Нерозробленість організаційної складової програми унеможливує здійснення контролю та забезпечення відповідальності за належну реалізацію програмних завдань. Слабкість економічної бази сільського місцевого самоврядування зумовлює необхідність залучення до процесу виконання програми підприємницьких структур, що є самостійними суб'єктами економічних відносин. Це вказує на обов'язковість розроблення системи важелів економічного регулювання з метою зацікавлення участі господарського сектору в досягненні програмних цілей. Окрім загальноприйнятих структурних елементів, програмні документи на рівні сільських поселень повинні містити муніципально-інноваційні компоненти, розроблення й реалізація яких дозволить наблизити процес управління сільським розвитком до світової практики муніципального управління. Так, блок консолідації зусиль в програмах соціально-економічного і культурного розвитку сільських поселень може стати дотичною їх майбутнього об'єднання в комунізовану територіальну громаду як первинну ланку адміністративно-територіального устрою країни, дозволить передбачити та обґрунтувати ефективні критерії можливої інтеграції територіальних громад населених для вирішення спільних проблем. Застосування блоку спеціального економічного інструментарію муніципального менеджменту паралельно з традиційними засобами реалізації програмних засобів уможливить поступовий перехід на нові форми територіального управління, відповідатиме баченню сільського поселення як

відкритої багатоелементної системи. Стратегічний блок вказує на перманентність розвитку села, взаємозалежність щорічних програм, підпорядкованих єдиній стратегічній ідеї.

Програма-мінімум економічного і соціального розвитку сільських поселень з позиції стратегічного планування повинна бути колегіально-колективним документом, що передбачає залучення до процесу її розроблення суб'єктів сільських соціальних, економічних та управлінських відносин. Організаційними формами багатосторонньої підготовки програми можуть бути спеціальні громадські слухання, робота координаційної ради при сільському голові, обговорення проекту програми в трудових колективах господарських структур і соціальних закладів. Консолідація зусиль в процесі визначення про-

грамних орієнтирів є запорукою забезпечення спільної відповідальності за їх реалізацію.

Для підвищення ефективності функції програмування необхідно забезпечити механізм її практичної реалізації, оскільки навіть найдосконаліша програма-мінімум економічного й соціального розвитку села, розроблена з дотриманням усіх методологічних вимог, буде малодієвою без реальних і ефективних важелів впровадження програмних заходів в процес функціонування й розвитку сільської системи. З метою цілеспрямованого залучення сільських соціальних, громадських і економічних інститутів до реалізації програмних заходів пропонується застосувати комплекс методів та форм їх зацікавленості в узгодженні своєї діяльності в рамках програмно-цільового підходу (табл. 1).

Таблиця 1

Система формування багатосуб'єктного механізму реалізації програми-мінімуму економічного і соціального розвитку сільського поселення¹

Суб'єкт	Чинники, що визначають зацікавленість суб'єкту в реалізації програмних орієнтирів	Форми можливої участі в процесі реалізації програмних заходів	Методи залучення суб'єктів в процес реалізації програми
Члени сільської територіальної громади	В процесі реалізації програмних заходів сільські жителі оптимізують середовище своєї життєдіяльності, отримують змогу практично залучитися до процесу управління розвитком села, трансформуються з пасивного спостерігача в активного суб'єкта соціально-економічних відносин на селі. Програмні орієнтири спроможні цементувати сільські соціально-родові угруповання в рамках забезпечення спільного інтересу, зменшити вплив потенційних чинників виникнення соціальних конфліктів в середині територіальної громади. Програмування є одним з важелів забезпечення соціального і матеріального добробуту мешканців села	– участь в загальносільських толоках та почергових громадських роботах; – добровільне фінансування програмних заходів на основі самооподаткування, дільової участі чи цільового кредитування; – пояснення сутності та значимості програмування своїм сусідам та родичам; – участь в поточному обговоренні проблем розвитку села, що проводиться сільською радою за результатами моніторингу реалізації програми	– відзначення учасників реалізації програмних заходів на загальносільських зборах, в т.ч. із врученням грошових премій, матеріальних подарунків, почесних відзнак; – оголошення конкурсу в рамках реалізації програми "Найактивніша родина", "Найактивніша вулиця" з метою вивчення й пропагування досвіду дієвої участі в цьому процесі; – інформування про виконавців програми в сільському часописі, розміщення інформації про них на інформаційному стенді; – надання додаткових земельних ділянок з використанням земель запасу та резерву
Сільські органи місцевого самоврядування	Виконання програм розвитку села визначається повноваженнями органів місцевого самоврядування, затверджених законодавством. Програмоване управління розвитком сільської системи дозволить уникнути виникнення непередбачуваних ситуацій, є елементом антикризового управління розвитком сільських поселень. Реалізація програмних орієнтирів є критерієм ефективності діяльності сільської представницької влади, що визначатиме її можливість бути перебраною на наступний термін	– організаційно-управлінське наповнення етапів реалізації програмних документів; – координація процесу реалізації; – визначення потенційних суб'єктів реалізації програмних цілей та планомірна взаємодія з ними; – фінансування певних заходів за рахунок коштів місцевого бюджету, позичок інших бюджетів, кредитів комерційних банків; – широке інформування громадськості про перебіг та результати виконання тих чи інших заходів; – використання методів мотивації участі інших суб'єктів сільської системи в реалізації програми	– підвищення відповідальності службовців органів місцевого самоврядування за виконання програм шляхом визначення відповідальних за реалізацію певних їх розділів, про виконання яких (чи невиконання й причини цього) вони повинні звітувати перед сільською радою; – використання засобів стимулювання службовців у впровадженні програмних заходів, в т.ч. на основі преміювання та просування по службі; – роз'яснення переваг програмованого підходу до управління розвитком села в засобах масової інформації, на спеціальних нарадах-семінарах, консультативних навчаннях
Громадські інститути	Реалізуючи суспільні інтереси в процесі виконання програмних заходів, громадські організації можуть практично втілити свої програмні орієнтири, отримати нових прихильників та піднести свій імідж серед членів територіальної громади	– поширення практичного, в т.ч. іноземного, досвіду програмування серед членів сільської територіальної громади; – організація громадських заходів з реалізації програмних цілей; – ініціювання певних робіт в	– залучення представників громадських організацій як консультативних членів організаційних структур місцевого самоврядування, що займаються безпосередньою реалізацією певних програмних напрямків; – надання приміщень, що знахо-

Суб'єкт	Чинники, що визначають зацікавленість суб'єкту в реалізації програмних орієнтирів	Форми можливої участі в процесі реалізації програмних заходів	Методи залучення суб'єктів в процес реалізації програми
		рамках програми	дяться в комунальній власності, для розміщення осередків громадських організацій
Господарюючі суб'єкти	Програмування розвитку сільської системи є засобом забезпечення її стабільності. Це є передумовою динамічного розвитку підприємницьких структур, які є невід'ємними суб'єктами економічної підсистеми села. Реалізуючи програмні заходи, підприємство може отримати додаткові переваги, які посилюватимуть його конкурентоздатність на ринку; сформувати імідж структури, яка орієнтує свою діяльність на забезпечення добробуту людей, що є особливо важливим в умовах невеликих сільських систем. До того ж, програма соціально-економічного і культурного розвитку села є орієнтиром в процесі формування бізнес-планів підприємницькими структурами, що спрощує і об'єктивізує процес планування на мікрорівні	– практична реалізація програмних заходів із застосуванням власних технічних, технологічних, організаційно-кадрових та інших ресурсів; – фінансова, технічно-матеріальна допомога для забезпечення реалізації програмних цілей; – участь в тендерах на право реалізації програмних заходів; – узгодження власних комерційних планів з певними напрямками програмних документів	– надання пільг з місцевих податків і зборів; – використання комунальної власності в якості гарантії повернення кредитів комерційним банкам, які надаються підприємствам – виконавцям програми; – залучення підприємств до виконання місцевих замовлень і контрактів, забезпечення реалізації місцевих закупівель товарів, робіт і послуг, що фінансуються за кошти місцевого бюджету; – надання інформаційно-консультативних, управлінських та маркетингових послуг; – поширення серед населення інформації про підприємства, які залучилися до реалізації заходів програми, що є своєрідною позитивною рекламою діяльності цих підприємств; – допомога у формуванні коопераційних зв'язків з підприємствами інших територій

¹Примітка. Складено автором.

Проведений аналіз вказує на багатоплановість методів залучення суб'єктів сільської управлінської підсистеми до реалізації програмних заходів. Так, для включення суб'єктів підприємництва в цей процес органи місцевого самоврядування мають застосувати систему важелів економічного регулювання, забезпечити престижність їх діяльності в контексті економічного розвитку сільської системи на програмній основі. В зарубіжних країнах реалізація муніципальних програм відбувається на конкурсних засадах, є для економічних суб'єктів запорукою одержання гарантованих ринків збуту продукції та послуг, стабільних джерел фінансування й забезпечення позитивного іміджу серед жителів муніципального утворення [4, 8]. Однак, в Україні органи місцевого самоврядування не здатні застосувати певні економічні методи стимуляції виконання програмних заходів, внаслідок низької фінансової та матеріальної спроможності. Так, в умовах діючої податкової системи надання преференцій окремим господарюючим суб'єктам зі сплати місцевих податків і зборів не є ефективним важелем зацікавлення підприємницьких структур діяти в програмних рамках, оскільки місцеві податки і збори є незначною часткою в загальному обсязі податкових платежів підприємств. Це означає,

що забезпечення дієвості внутрішньосистемного програмування на рівні села можливе лише за умови трансформації фінансово-бюджетної системи в країні та зміцнення інституту комунальної власності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розробок у даному напрямку. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що основними програмними інструментами розвитку сільських поселень в умовах ресурсної недостатності повинні бути програми-мінімуми економічного і соціального розвитку села, що інтегруватимуть елементи стратегічного планування, індикативного планування та цільового програмування. Реалізація програм-мінімумів можлива лише за умови залучення до практичного впровадження програмних заходів суб'єктів сільських управлінської, економічної та соціальної підсистем з використанням механізму економічного регулювання.

Розроблення теоретико-методологічних заasad впровадження програмно-цільового підходу в процес управління економічним і соціальним розвитком сільських поселень з врахуванням їх регіонально-ресурсної диференціації становитиме проблемне поле подальших наукових розвідок з даної проблематики.

Список використаної літератури:

1. Дробенко Г.О. Стратегічне планування розвитку територіальних громад / Дробенко Г.О., Бру-

сак Р.Л., Свірський Ю.І. — Львів: Сполом, 2001. — 118 с.

2. Коломийчук В.С. Соціально-економічний розвиток адміністративного району в умовах перехідної економіки / Коломийчук В.С. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. — 440 с.

3. Мельник А.Ф. Державне регулювання економіки / Мельник А.Ф. — К.: ІСДО, 1994. — 272 с.

4. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід / За ред. А. Ткачука. — К.: Заповіт, 1998. — 187 с.

5. Муниципальный менеджмент: Справочное пособие / под. ред. В.А.Иванова, А.Н.Коробова. — М.: ИНФРА-М, 2002. — 718 с.

6. Проблемы комплексного развития территории. — К.: Наукова думка, 1994. — 296 с.

7. Strategie regionalne. Poradnik. — PARR, 1997. — 45 s.

8. Wojciechowski E. Samorząd teretorialny w warunkach gospodarki rynkowej. — Warszawa: PWN, 1997. — 150 s.

9. Монастирський Г.Л. Модернізаційна парадигма управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня: монографія / Григорій Леонардович Монастирський. — Тернопіль: Видво «Економічна думка» ТНЕУ, 2010. — 464 с.

Определены особенности реализации программно-целевого подхода в процессе обеспечения экономического и социального развития сельских поселений. Обоснованно систему формирования механизма реализации программы-минимума экономического и социального развития сельского поселения. Сформированы практические рекомендации относительно разработки программных документов на уровне сельских поселений.

Ключевые слова: сельское поселение, программно-целевой подход, социальное и экономическое развитие села, местное самоуправление.

The features of realization of programmatic having a special purpose approach are certain in the process of providing of economic and social development of rural settlements. Grounded system of forming of mechanism of realization of the program-minimum of economic and social development of rural settlement. The practical are formed recommendations in relation to development of position papers at the level of rural settlements.

Keywords: rural settlement, programmatic having a special purpose approach, social and economic development sat down, local self-government.

Дата надходження до редакції: 28.04.2013

Рецензент: д.е.н., доцент Монастирський Г.Л.

УДК: 631.1

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РАДІАЦІЙНО-ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.М.Ходаківський, Житомирський національний агроєкологічний університет

Обґрунтовано необхідність змін в підході до системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств радіаційно-забруднених територій Житомирської області. Встановлено вплив окремих факторів на обсяги інвестування.

Ключові слова: інвестиції, інвестування, сільськогосподарські підприємства, фактори, радіаційно-забруднені території, інтенсивність виробництва.

Постановка проблеми. Одним із базових видів діяльності в регіоні радіаційного забруднення Житомирської області є сільськогосподарське виробництво. До його традиційних проблем, пов'язаних із низькою природною родючістю ґрунтів та ефективністю використання ресурсного потенціалу, нееквівалентним обміном між містом і селом, повільною трансформацією до ринкових умов, надзвичайно складною екологічною ситуацією, пов'язаною, насамперед, з наслідками аварії на Чорнобильській АЕС, додалися нові проблеми, як результат докорінних змін у земельних відносинах, створення нових агроформувань ринкового типу, зміни структури виробництва та відносин власності а також залучення інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду питань ефективного широкомасштабного впровадження інвестицій в сільськогосподар-

ських підприємства радіоактивно забруднених територій присвячені дослідження таких вчених як: С. М. Корживлінського, Л. К. Цапа, Г. В. Стадника, В. І. Торкатука, К. М. Каленського, А. С. Малиновського, В. П. Попкова, та інших. У даних дослідженнях висвітлюються загальні механізми інвестування сільськогосподарських підприємств радіаційно-забруднених територій, але не розглядаються можливі перешкоди ефективного залучення інвестицій внаслідок нераціонального розподілу існуючих меж та факторів господарського впливу.

Формування цілей статті. Дослідження діючої системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств радіаційно-забруднених територій Житомирської області. Розроблення принципово нової системи інвестиційного забезпечення сільськогосподарських під-